

Питарчук В.Т.,

*заступник керівника Головного управління
організаційно-кадрової політики*

та взаємодії з регіонами,

*керівник управління взаємодії з центральними
і місцевими органами державної влади*

Адміністрації Президента України

ПРО ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Нова регіональна політика повинна стати ефективним інструментом виконання проголошеної у Посланні Президента стратегії економічного та соціального розвитку на 2000-2004 рр. Її пріоритетними завданнями є:

- по-перше, стимулювання внутрішніх регіональних ресурсів розвитку;
- по-друге, підвищення ефективності системи управління соціально-економічним розвитком регіонів;
- по-третє, забезпечення гарантованого державою соціального захисту населення в усіх регіонах країни.

В концентрованому вигляді основні напрями політики держави у сфері регіонального розвитку сформульовані в Концепції державної регіональної політики, ініціатором розробки якої виступив Президент України Л.Д.Кучма.

Відповідно до його розпорядження від 30 вересня 1999 року була утворена Комісія з розробки Концепції державної регіональної політики України. Підготовлений нею проект Концепції доопрацьовувався у Кабінеті Міністрів України, а також був розглянутий на засіданні Національної Ради з узгодження діяльності загальнодержавних і регіональних органів та місцевого самоврядування.

У травні 2001 року Концепція державної регіональної політики України була схвалена Указом Президента України.

Концепцією визначено оптимальний баланс між інтересами держави, подальшим процесом державотворення, необхідністю активізації поступу регіонального та місцевого розвитку. Це, зокрема, має знайти свій вияв у запровадженні стратегічного державного регіонального планування з одночасним визначенням перспектив соціально-економічного розвитку на регіональному і місцевому рівнях.

Реалізація Концепції прямо залежатиме від розробки чітких і прозорих організаційних, правових (законодавчих) та фінансово-економічних механізмів її реалізації.

Для координації проведення регіональної політики Концепцією передбачається визначити центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики і підтримки місцевого самоврядування та сформувати мережу агентств регіонального розвитку. Такий орган покликаний буде здійснювати систематичну науково-аналітичну, інформаційну, консультативну діяльність, узгоджувати вирішення регіональних проблем у центральних органах державної влади, представляти та захищати в них інтереси регіональних і місцевих владних структур, займатись розробкою проектів регіональних програм, відповідних законодавчих та нормативно-правових актів, представляти державні інтереси на місцях через мережу регіональних агентств, сприяти розв'язанню за їх допомогою конфліктних ситуацій на місцевому і регіональному рівнях.

Координуюча роль Президента України у здійсненні регіональної політики покликана надати їй комплексного, системного характеру, об'єднати зусилля усіх задіяних в її реалізації органів влади.

У зв'язку з цим є всі підстави висловити переконання в тому, що найближчим часом нам вдасться забезпечити впровадження ефективної державної регіональної політики України, що орієнтуватиметься на збалансування централізації і децентралізації в державному управлінні, надасть істотного динамізму регіональному соціально-економічному розвитку шляхом більш повного та ефективного залучення в господарський обіг ресурсного потенціалу регіонів, використання переваг територіального поділу і кооперації праці.

В ході реалізації регіональної політики необхідно удосконалити взаємовідносини між центром і регіонами, підпорядкувати потенціал регіонів досягненню стратегічних цілей загальнонаціонального розвитку. В цьому контексті особливої уваги потребує визначення найбільш оптимальних шляхів проведення адміністративної реформи, уникнення можливого послаблення безпосередньої керованості суб'єктів влади, проведення такої державної політики, яка б ураховувала рівновагу між централізацією і децентралізацією у здійсненні державної влади. Йдеться про оптимальну модель поєднання централізованого державного управління по лінії структур виконавчої влади та поетапної децентралізації державної влади, деконцентрації повноважень органів виконавчої влади шляхом законодавчого надання їх органам місцевого самоврядування.

Зважаючи на це, пріоритетами державної регіональної політики в політичній, правовій, економічній і соціальній сферах є такі її напрями:

- поступове удосконалення адміністративно-територіального устрою держави, базовою одиницею якого має стати дієздатна територіальна громада;
- розвиток та удосконалення єдиної системи державного управління і місцевого самоврядування;
- забезпечення верховенства права України на всій її території;
- забезпечення соціально-політичної і економічної стабільності в усіх регіонах України;
- забезпечення єдиних гарантованих Конституцією, законами і державою стандартів якості і рівня життя в усіх регіонах України;
- поступове вирівнювання рівнів соціально-економічного розвитку регіонів України, міських та сільських поселень;
- зміцнення економічної інтеграції регіонів;
- надання цільової державної допомоги тим регіонам, соціально-економічні показники яких відстають від середніх по державі;
- структурна перебудова економіки регіонів на інноваційній основі;
- удосконалення з урахуванням тенденцій децентралізації державної влади;

Одним з першочергових завдань регіональної політики є створення інфраструктури регіонального розвитку.

Ключовим у цьому зв'язку постає питання розвитку місцевого самоврядування, яке незважаючи на труднощі і перешкоди, продовжує набирати силу. Проблеми, що стоять у цій непростій сфері суспільного життя перебувають у полі зору керівництва держави, громадськості і поступово вирішуються.

Разом з тим реалізація особливостей правового статусу та повноважень місцевих рад на практиці виявила цілу низку проблем, що позначаються на процесі становлення місцевого самоврядування у нашій державі. Йдеться насамперед про значну концентрацію владних

повноважень на центральному та обласному рівнях, недостатньо чітке розмежування повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також повноважень між різними рівнями місцевого самоврядування.

Тож, відзначаючи проведену значну роботу з правового та організаційного забезпечення становлення місцевого самоврядування, слід разом з тим визнати, що багато проблем нашого самоврядування залишаються нерозв'язаними.

Причому це є не лише нашою внутрішньою проблемою. Адже при вступі України до Ради Європи наша держава взяла на себе цілий ряд конкретних зобов'язань щодо забезпечення розвитку і становлення місцевого самоврядування. Тож доповідачі Конгресу місцевих та регіональних влад Європи, які здійснюють постійний моніторинг розвитку місцевої та регіональної демократії в Україні, відзначають у нас дефіцит відповідного законодавства і вказують на недотримання нашою державою своїх зобов'язань.

Поряд з необхідністю прийняття багатьох законодавчих актів у сфері місцевого самоврядування потребує змін і доповнень базовий закон - "Про місцеве самоврядування в Україні". Практичне застосування чинного Закону засвідчило цілий ряд суперечностей, зокрема стосовно права територіальних громад, села, селища, міста у межах Конституції і законів самостійно вирішувати питання місцевого значення. Крім того, необхідно оптимізувати коло повноважень районних і обласних рад, які з органів, що мають представляти спільні інтереси територіальних громад регіону, сьогодні фактично перетворилися у своєрідні квазідержавні інституції.

Важливий напрям законотворчої роботи, на думку Президента України, має полягати в економічному та фінансовому забезпеченні місцевого самоврядування. Проблема матеріально-фінансового стану місцевого самоврядування сьогодні є найгострішою. На жаль, поки що не вдалося створити його повноцінні фінансові та економічні основи, з якими місцева влада може самостійно розв'язувати усі місцеві проблеми. З огляду на це органічною складовою становлення і розвитку місцевого самоврядування має стати бюджетна реформа.

У цьому контексті важливою подією стало прийняття Верховною Радою Бюджетного кодексу України. Зазначений акт враховує основні аспекти бюджетного процесу як на державному, так і на місцевому рівнях, однак і він не знімає багатьох проблем міжбюджетних відносин, фінансового зміцнення місцевого самоврядування.

Змінити ситуацію можна лише через узгодження реформи міжбюджетних відносин із загальною логікою змін у регіональних відносинах. При цьому реформування має торкатися не лише видаткової частини бюджету, а насамперед системи формування місцевих бюджетів, розширення їх ресурсної бази. Слід також удосконалити нормативи соціальних видатків, які повинні враховувати регіональні особливості та місцеві умови життєзабезпечення територіальних громад.

Практика засвідчила: реформування міжбюджетних відносин неможливе без запровадження механізмів заінтересованості органів регіонального управління та місцевого самоврядування у зміцненні місцевих фінансів шляхом закріплення за місцевими бюджетами на довгостроковій основі часток загальнодержавних податків і трансфертів.

Разом з тим слід усвідомлювати, що створення фінансово-економічних основ місцевого самоврядування неможливе без внесення серйозних змін у існуючу практику фінансових стосунків між центральними, регіональними і місцевими органами влади у сфері перерозподілу доходів між бюджетами.

Не є нормальною ситуація, коли щороку за участю лідерів місцевих влад та інших посадових осіб точиться досить жорстка боротьба за нормативи відрахувань доходів як у центрі, так і на місцях. Останніми роками об'єктом такої боротьби стала ще й проблема фінансування делегованих повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування.

Зрозуміло, що переможцями тут, як правило, стають ті, хто сильніший або ж спритніший у доступі до "високих" кабінетів у Києві. Однак практика засвідчила, що від подібної боротьби багато втрачають як держава, так і регіони, територіальні громади, прості люди.

В цілому ж для реального становлення ефективної системи регіонального управління та повноцінного місцевого самоврядування важливо здійснити цілу низку заходів, передбачених Концепцією адміністративної реформи в Україні. Це: по-перше, створення правової бази, що регламентуватиме державне управління в цілому і діяльність місцевих органів влади зокрема; по-друге, зміцнення та формування нових фінансово-економічних основ функціонування управління на місцевому рівні; по-третє, якісне кадрове забезпечення органів виконавчої влади і місцевого самоврядування.

